

I. DIALEKTICKÝ MATERIALIZMUS

B. F a j k u s, *Některé otázky klasifikace forem pohybu hmoty*. (1 — 1962, str. 79—87.)

Autor vyzvedá důležitost řešení problematiky vzájemných vztahů a přechodů forem pohybu hmoty, a to zejména ve vztahu k určení předmětu věd a k jejich vědecké klasifikaci. Přes tento svůj význam je zmíněná problematika málo zkoumána a její rozbor je navíc veden na úrovni Engelsova pojetí z 80. let minulého století.

Autor uvádí Engelsovu stupnici forem pohybu hmoty a zdůrazňuje základní hlediska jejího vybudování (seřazení podle složitosti genetiky, vzájemné působení a relativnosti hranic). Zmiňuje se o různých interpretacích Engelsových kritérií klasifikace forem pohybu hmoty a o problémech, jež tato různost vyvolává. Dále se blíže zabývá jednotlivými formami pohybu hmoty, jejichž specifičnost je podle něj dána objektivním rozčleněním reality, její kvalitativní různorodostí, kterou lidé nepostihují najednou, nýbrž postupně. Na základě tohoto rozboru dochází k závěru, že lze vybudovat dvojí hierarchii forem pohybu hmoty, a to z hlediska vývoje a z hlediska stupně abstrakce. Zároveň vyzovuje některé závěry, týkající se hledisek stanovení předmětu věd a hledisek vědecké klasifikace věd.

M. K o p e c k ý — J. R a j c h l, *K otázkám konečnosti a nekonečnosti vesmíru*. (1 — 1962, str. 68—78.)

Autoři se ve svém zkoumání omezují na oblast kosmologie a na základě svého takto specifikovaného rozboru dospívají k závěru, že fyzikálních modelů „Vesmíru“ nelze použít jako základu při odpovědi na otázku, zda Vesmír jako celek je prostоровě konečný či nekonečný. Tyto modely platí pouze pro jednotlivé konkrétní vymezené oblasti, pro konkrétní stadium vý-

voje hmoty. Nutno rozlišit prostor jako základní formu existence hmoty a rozprostraněnost jako základní vlastnost hmoty. Ve smyslu rozprostraněnosti můžeme říci, že hmota je všude, a tak zodpovědět světónázorovou část otázky o konečnosti či nekonečnosti Vesmíru. Druhou část otázky, o konečnosti a nekonečnosti jako vlastnostech prostoru, nelze dnes zodpovědět, poněvadž zatím nevíme, zda tyto vlastnosti konkrétních prostorů jsou vůbec použitelné na Vesmír jako celek.

E. M e n e r t, *K filosofické charakteristice vědomí*. (2 — 1962, str. 205—218.)

Základní vymezení vědomí je jeho vymezení jako ideálního odrazu hmotného světa. Při interpretaci tohoto vymezení je nejzávažnějším úkolem správný výklad toho, jaký smysl má termín „ideální“ v dialektickomaterialistické filosofii.

Produkty lidského vědomí stojí objektivně v protikladu k veškerému hmotnému světu, který je vědomím odrážen. V tomto protikladu hmotného světa a jeho odrazu ve vědomí spočívá ideálnost odrazu. Tyto produkty lidského vědomí nemohou ve skutečnosti existovat mimo nějakou materiální formu, ať už touto materiální formou existence myšlenky je příslušný nervový proces v mozku nebo vnější materiální fixace (značky písma aj.). Myšlenka je ideální pouze v abstrakci od materiální formy, jíž existuje.

Filosofická charakteristika vědomí musí respektovat všechny charakteristiky, které podávají jednotlivé vědy, jež se zkoumáním této oblasti zabývají. Pouze filosofie je schopna postihnout vědomí v jeho integritě.

Z širší aspektů, z nichž lze zkoumat vědomí, jsou nejvýznamnější: ontologický, gnoseologický a sociální.

Z ontologického aspektu můžeme vědomí určit jako materiální proces, probíhající v mozku.

Gnoseologický aspekt je aspektem specificky filosofickým. Jeho obsahem je zkoumání vztahu objektu a subjektu, vztahu mezi odráženým předmětem a jeho odrazem v mozku. Přitom ovšem proces odrazu není samostatným procesem vůči procesu nervové aktivity (sledovanému z aspektu ontologického). Proces poznání se nemůže uskutečnit mimo materiální strukturu nervových procesů.

Sociálním aspektem je míněn sociální aspekt individuálního vědomí. Jeho společenskost spočívá v tom, že vznik a vývoj lidského vědomí jsou neoddělitelně spjaty se vznikem a vývojem lidské společnosti.

Pojednané aspekty lze takto integrovat do jednoho stručného výměru: **Vědomí je sociálně determinovaný proces nervové aktivity mozku, jehož funkcí je odraz, poznání.**

K. Sacher (Wien), *Za vědecké pojetí podstaty vědomí.* (4 — 1962, str. 549—568.)

V poslední době pronikly do sovětské odborné literatury pokusy obhajovat pseudovědu teplotii. Došlo k nim jistě ve spojitosti s oživeným zkoumáním tzv. parapsychologických jevů či zvýšeným zájmem o tzv. „bioelektroniku“ v některých západních zemích. Ve skutečnosti ale všechna dosavadní vědecká zkoumání dokazují, že přenos myšlenek je bez přímých nebo nepřímých jazykových prostředků zásadně nemožný a od základu odporuje podstatě vědomí. Víra v možnosti teplotie je naprosto bezpodstatná.

Dochází-li u mnohých autorů vzhledem k takovým nevědeckým spekulacím, jako je teplotie, ke kolísání, vysvětluje se to tím, že znalosti materialistického učení o lidském vědomí nedosáhly ještě oněch axiomatických významů jako třeba hlavní poučky nauky o teple. „Vědomí“, „ideje“, „psychické procesy“ jsou *nehmotné* jevy. Jsou však nehmotné jen *potud*, pokud *odrážejí* hmotné jevy a procesy mimo naše vědomí a nezávisle na něm. Vědomí je subjektivním odrazem objektivního světa. Individuum ovšem prožívá svět jen pro-

střednictvím společnosti, ve které se vyvíjí. Lidské vědomí je tedy nejen produktem individuálního mozku, nýbrž zároveň produktem společenského soužití. Odraz objektivní reality se uskutečňuje prostřednictvím vyšší nervové činnosti člověka. Myšlení je principiálně závislé na schopnosti řeči.

D. Bohm, *O vývoji mých názorů na kvantovou fyziku. — Klasické a neklasické pojmy v kvantové teorii.* (6 — 1962, str. 862—877.)

I. Kvantová teorie implikuje nutnost zásadní změny v celém našem chápání způsobu existence hmoty. Hlavní obtíž, kládoucí se v cestu hlubšímu chápání kvantové mechaniky, pramení v tom, že podle všeobecně přijímané *interpretace*, jakou podává „kodaňská škola“, v přírodě neexistuje žádný jednotný, zcela objektivní proces. Dospěl jsem k novému pojetí. V souladu s fakty kvantové fyziky je zapotřebí úhrnný přírodní proces chápat jako proces v zásadě *diskrétní*. Dalším významným vodítkem je to, že *pořadí* musí být pojato tak, aby běžné zákony spojitého prostoru a času se dostaly „ve velkém“ jako vhodné mezní případy. Toto hledisko vede nutně k novému druhu popisu dokonce i v rovině *makroskopické zkušenosti*. Kromě toho již nadále nepředpokládáme, že existuje (jednak) oddělený objekt, který by se dal pozorovat, a (jednak) oddělený přístroj sloužící tomuto pozorování. Spíše existuje pouze úhrnný, celkový proces.

II. Zdá se téměř nevyhnutelnou nutností tak či onak zavést další fyzikální pojmy a příslušné matematické funkce, které by představovaly stav „fyzikální“ skutečnosti jako existující mimo mysl pozorovatele, který tuto „fyzikální“ skutečnost vnímá. Takové nové „skutečnostní funkce“ by představovaly doplněk vlnové funkce, přičemž vlnová funkce by pak tvořila jen jednu stránku teorie. Fyzikální skutečnost by přestala být čímsi „metafyzickým“ a namísto toho by mohla hrát reálnou a podstatnou úlohu. Pisatel rozvíjí jako nový směr *topologickou formulaci kvantové teo-*

rie, které je protipříkladem ke kodaňskému hledisku. Základním východiskem takové formulace je teze, že prostor a čas je třeba popisovat topologickými pojmy, kdežto pojmy obsahující souřadnice budou mít jen druhotnou úlohu. Užití topologických pojmů zahrnuje nezbytnost přehodnocení významu *všech aspektů fyziky, nejen* včetně běžné kvantové teorie, ale i včetně klasické mechaniky.

J. P a c h n e r, *Některé otázky moderní kosmologie*. (6 — 1962, str. 900—918.)

Autor dospívá ve své stati k těmto základním závěrům:

1. Po odstranění nejasností spojených s kosmologickou konstantou a fyzikálním významem složek tensoru hmoty je dnes obecná teorie relativity s to činit, v případě platnosti určitých výchozích předpokladů, dostatečně určité závěry o chování vesmíru jako celku.

2. Takto vybudovaná relativistická kosmologie nám popisuje chování vesmíru jako celku modelem prostorově konečným a neomezeným, časově pulsujícím a věčným, s kladným zakřivením prostoru. Tento vesmír se střídavě rozpíná a zase stahuje, což se cyklicky opakuje od věčnosti do věčnosti. Není hmoty bez zákonitě probíhajícího pohybu — střídavá expanse a kontrakce vesmíru je právě tím zvláštním druhem pohybu charakteristickým pro vesmír jako celek. V tomto pohybu současně vidíme i Engelsem předpověděný regenerační proces vesmíru.

3. Není zásadních rozporů mezi relativistickou kosmologií, tak jak zde byla probrána, a filosofií dialektického materialismu.

II. HISTORICKÝ MATERIALIZMUS

L. H r z a l, *Svoboda osobnosti za socialismu*. (1 — 1962, str. 15—33.)

V soudobé antimarxistické literatuře zaujímá problematika svobody významné místo. Jsou to zvláště teorie tzv. „demokratického socialismu“, novoliberalismu, existencialismu a novotomismu, které se sice po-

mocí různých argumentů, ale se stejným cílem snaží dokázat, že marxismus buď neřeší tuto otázku, nebo ji podceňuje.

Ve skutečnosti však osvobození jednotlivé osobnosti (dialekticky chápané v kontextu společenských vztahů) je skutečným cílem komunismu a nehlubším obsahem marxistické teorie. Marxismus ovšem — na rozdíl od subjektivních teorií — chápe osobnost jako bytost historicky zformovanou v praxi společenského procesu (jehož nejpříznačnějšími faktory jsou vlivy materiálních podmínek lidské existence, vlivy třídního boje, postupný růst kulturně-spoolečenské úrovně jednotlivé osobnosti). Dověšením tohoto procesu je v současné době socialistický společenský řád, umožňující svobodný rozvoj většiny společnosti na základě principu osvobození společenské práce, odstranění vykořisťování a všestranného růstu životní úrovně lidí. Proto marxistické řešení individuální svobody v současné době vychází především z poznání změn závislosti socialistické společnosti na zákonitostech vývoje, z poznávání možností využití těchto zákonitostí a místa jednotlivých osobností v tomto procesu.

Socialistická společnost připravuje podmínky pro všestranný rozvoj osobnosti v komunistické společensko-ekonomické formaci.

K. M á c h a, *K některým problémům marxistické etiky*. (2 — 1962, str. 170—186.)

Autor se zabývá čtyřmi hlavními otázkami: světonázorovým charakterem etické normy, specifikou etické normy (její odlišností ve vztahu k neetické normě), praktickým významem etické normy a formulováním základních stránek vztahu marxistické etiky k životu. Ve studii autor polemizuje s pozitivistickým tvrzením o údajné „ne-světonázorovosti“ etické normy. Marxistická etika ukazuje, že každá etická norma je včleněna do určitého systému vztahů, jejichž obsah je na jedné straně všeobecné světonázorový, a s druhé strany je dán příslušným kontextem etické teorie. Charakteristickými rysy marxistické etické normy jsou: 1. světonázorovost, 2. histo-

rický charakter a konkrétnost, 3. revolučně-praktické zaměření. Praktické zaměření etické normy vychází z poznání vnitřní polarity společenských vztahů, projevující se v polaritě etických kategorií. V tomto smyslu je ve studii podána charakteristika etické normy na základě kategorie „lidskosti“. Specifika etické normy se projevuje v tom, že je specifickým odrazem polarity společenských vztahů, přičemž jsou použity specifické prostředky etiky. Ve stati jsou rozvinuty argumenty proti nedialektickému rozlišování kategorií „dobra“ a „zájmu“, a ukazuje se, že při hodnocení těchto kategorií je nutno brát v úvahu jejich *dialektický* charakter. Na příkladu Morálního kodexu budovatele komunismu analyzuje studie především oboustranný vztah norem marxistické etiky a historicko-společenského kontextu daných norem, přičemž vychází z analýzy všeobecného vztahu etických norem a jejich historicko-společenského zařazení. Studie se zvláště zabývá naléhavými aktuálními problémy marxistické etiky a pedagogiky.

M. H u l á k o v á, *K otázce kulturního dědictví v kulturní revoluci.* (3 — 1962, str. 378—397.)

Přejímání a přehodnocování kulturního dědictví a vytváření nové socialistické kultury je jedním z hlavních úkolů kulturní revoluce. V kulturní revoluci jde současně o kontinuitu v kulturním vývoji i o revoluční převrat v kulturní oblasti.

Revoluční převrat, kvalitativní změna v kulturní revoluci se týká především ideového obsahu kultury. Zároveň však naše kultura navazuje na minulou kulturu, jež byla vytvořena na základě úsilí o společenský pokrok a směřovala k osvobození člověka.

Přejímání a přehodnocování kulturního dědictví je proces. Přitom nejsou všechny oblasti kulturní produkce společnosti stejné. Výrazný rozdíl existuje např. mezi oblastí společenských věd a uměním.

Z rozdílnosti i totožnosti předmětu vědy a umění plynou také hlediska, podle nichž

v procesu kulturní revoluce přistupujeme k oběma oblastem.

Nové zákonitosti socialistické epochy, nové začlenění člověka do skutečnosti, konkrétní proces osvobodování osobnosti člověka za socialismu a komunismu si vynucuje také vytváření kultury, vědy i umění, vyrůstající z této skutečnosti.

V. R o l l o v á, *Prvky komunismu v brigádách socialistické práce.* (3 — 1962, str. 351—377.)

Autorka se snaží poukázat na směry, kterými by se měl ubírat teoretický rozbor výhonků nové komunistické kvality společenských vztahů v hnutí o titul „brigáda socialistické práce“.

Především je věnována pozornost podmínkám vzniku a rozvoje prvků komunismu, zejména různé úloze společenské uvědomělosti. Výhonkem komunistického poměru k práci je společensko-morální potřeba práce, s jejímiž projevy v podobě dobrovolného zvýšení pracovní aktivity nad daný průměr se setkáváme v praxi většiny soutěžících kolektivů.

Dále autorka sleduje vývojovou tendenci vztahu společensko-morálních stimulů k práci a materiální zainteresovanosti.

Soutěž přináší ve městech i na vesnicích prvky převratu do stávající společenské dělby práce (zejména pokud jde o fyzickou a duševní práci).

V hnutí se začíná rodit nový kolektiv, pracovní v první řadě, zároveň však sociální a kulturní.

Hnutí přispívá svým podílem k pojetí a formování nového stylu života.

Základním popudem, který umožnil brigádám dosažení zmíněných výhonků komunismu, přiblížení se ke komunistické budoucnosti, byl vyšší stupeň ve formování společenských zájmů.

K. P o m a i z l, *Některé metodologické problémy historiografie.* (5 — 1962, str. 683—704.)

Elementární složkou výkladu historických skutečností je vylíčení toho, co a jak se stalo. To je specifický úkol historiografie. Historiografie ovšem nepodává pouze

informaci o minulosti. Musí také hodnotit a zobecňovat. — Pouze kausální vysvětlení nedostačuje k výkladu faktického vývoje. Za určitých okolností (vyústuje-li ve fatalistické představy) může být dokonce zlepšeným vydáním pozitivistického popisu. — Historický vývoj je zákonitý proces. Zákony jsou různého řádu. Celkový společenský vývoj je ovládán základními společenskými zákonitostmi. Konkrétní vývoj se však s nimi kryje jen vzhledem k delším časovým údobím. Tyto zákonitosti se prosazují přes spoustu nahodilostí. — Nevyhnutelnost momentů protikladných i hlavní linii společenského vývoje je dána tím, že společenský vývoj (jako každý vývoj) je bojem protikladů. S otázkou existence protikladných podmínek a tendencí v každé historické skutečnosti je spjata otázka možností. Přeměna reálné možnosti ve skutečnost se prosazuje bojem s opačnými tendencemi a možnostmi. Přeměna jedné určité možnosti ve skutečnost, i když je vždy vyvolána určitou nutností, nemusí být vždy v hlavní linii zákonitého vývoje. — Vysvětlování minulosti, které nemá být popisem, se neobejde bez hodnocení. Aby bylo hodnocení správné a pravdivé, musí vycházet z objektivních podmínek. Důležitou složkou celkového hodnocení historických událostí je hodnocení činnosti subjektu. Základem hodnocení činnosti subjektivního činitele je kategorie objektivního úkolu. Měřítkem správnosti či nesprávnosti činnosti subjektivního činitele může být jen poměr k objektivním úkolům.

I. D u b s k á — M. S v o b o d a, *Historický materialismus a sociologie*. (5 — 1962, 705—732.)

Autoři se především zabývají vymezením historických etap, v průběhu kterých se měnil rozsah i obsah sociologie a její vztahy k ostatním vědeckým disciplínám. Tyto etapy jsou současně charakterisovány specifickým stupněm *vnitřní* protikladnosti historického materialismu a sociologie. — Historický materialismus znamená skutečnou revoluci ve společenské vědě, poně-

vadž ve společenské činnosti spatřuje nositele zákonitého pohybu lidské společnosti a řeší v klasických společenských teoriích různě postavenou protikladnost zákona a činu, nutnosti a svobody, determinismu a úmyslu, jednání a poznání. V určení svého předmětu dosahuje historický materialismus pochopení toho, že lidé, kteří za určitých podmínek sami vytvářejí své dějiny, přetvářejí také předmět a teorii společenské vědy. Oživené diskuse posledních let o vztahu historického materialismu a sociologie, o předmětu a pojetí historického materialismu, zvláště vyhocené v otázkách marxistické sociologie a antropologie, nejsou pouze reakcí na zaostávání historického materialismu a marxistické teorie vůbec, způsobené do značné míry rysy kultu osobnosti. Především jsou výrazem aktuálních problémů soudobého pohybu společnosti vůbec a socialistické společnosti zvlášť.

Za socialismu jako systému daných společenských vztahů se mění i obsah marxistické teorie včetně historického materialismu. To je zvlášť zřetelně vyjádřeno ve změnách předmětu vědeckého komunismu, spjatého se změnami obsahu a úlohy politiky. Z těchto změn, a ne pouze z vlastních potřeb vývoje historického materialismu, vyrůstají, šíří se a prohlubují se nároky na metody zkoumání společenské skutečnosti a narůstá nutnost nového rozčlenění předmětu vědeckého komunismu a historického materialismu, včetně problematiky vydělení marxistické sociologie.

III. KRITIKA BURŽOAZNÍ FILOSOFIE A SOCIOLOGIE

P. K o v á l y, *Ke kritice některých etických koncepcí amerického pragmatismu*. (3 — 1962, str. 333—350.)

Ve filosofii imperialismu ve Spojených státech lze pozorovat výrazné šíření etických koncepcí. V podstatě tu krystalisují dva hlavní přístupy ve výkladu etiky. Šíří se etické názory, spočívající gnoseologicky na základech subjektivního idealismu; a dále etika, budovaná na objektivně idea-

listickém základu. Subjektivně idealistický základ vede ke krajnímu individualismu, subjektivismu a relativismu v etice a projevuje se zvláště v pragmatické filosofii. Objektivně idealistické směry pak vytvářejí absolutní mravní normy a hodnoty, etiku závislou na nějakém absolutním principu; to je charakteristické zvláště pro různé druhy otevřeně náboženských a konservativních filosofii. Jestliže v období před druhou světovou válkou se prosazoval v etice subjektivismus, krajní egoismus, individualismus a relativismus, po druhé světové válce pronikají silně pod vlivem šíření společenského a myšlenkového konservatismu absolutistické a universalistické přístupy.

V personalistické etice se spojují oba přístupy, přičemž se v poslední době výrazněji uplatňují objektivně idealistické základy etiky, absolutismus mravních hodnot a norem. Pragmatická filosofie provádí likvidaci etiky jako vědy subjektivismem a relativismem, a pragmatická etika je výrazem dravých snah kapitalistické třídy; personalismus likviduje etiku jako vědu pomocí obou uvedených přístupů. Personalistická etika není ničím jiným než součástí morální apologetiky vládnoucích tříd této společnosti.

T. S c h w a r z, „*Filosofie existence*“ Karla Jasperse. (4 — 1962, str. 530—548.)

Jméno Karla Jasperse proniklo do širokých kruhů teprve po r. 1946. Rádus jeho účinku nevyplývá ani tak z jeho filosofie, jako z toho, že po r. 1946 učinil populárními spisy a projevy přístupným své ezotericko-mystické učení, a především z toho, že se stále častěji chápe slova v otázkách politických. Do středu Jaspersovy filosofie se tehdy dostala ideologie svobody, která předtím byla v jeho filosofii jen na okraji. Jaspers přijal také politické teze a hesla amerických imperialistů a západoněmecké buržoasie a poskytl jim nutné filosofické posvěcení a existencialistické „prohloubení“. Základnu nového humanismu, který hlásal, spatřoval v ná-

boženství a v evropanství. Jeho humanismus je ovšem komplexem protihumanistických tendencí. Hlavní útok vedl Jaspers proti marxismu. Marxe prohlašoval za vůdce rozpadu a rozkladu, který přináší moderní velkoměstská civilizace. Snil — shodně s fašisty — o feudální minulosti. Ve svých úvahách o svobodě, které zvláště výrazně pronikaly do popředí jeho filosofie po r. 1949, uctívá mystický, čistě idealistický pojem svobody. Základem tohoto jeho pojmu je vyloučení člověka z přirozeného a společenského bytí. Později se jedním ze základních pojmů jaspersovské filosofie stává „hraniční situace“. Alternativou se mu staly atomová válka nebo totalitarismus. Zaujal posici kazatele atomové války. Ve stínu atomové války zraje podle něj ještě jedna možnost: možnost morálně-politické přeměny člověka. Rozum — vůdčí činitel této přeměny — je ale věcí elity. Tak dospívá Jaspers k výzvě vytvořit reakční kosmopolitické bojové společenství osvětářů. Jaspers je proti myšlence neutralismu a mírové koexistence; to by prý znamenalo vzdát se pravého lidského bytí. V některých konkrétních otázkách však zaujímá částečně realistické stanovisko.

J. K u d r n a, *K politickým a filosofickým aspektům tzv. revidované historiografie v NSR*. (5 — 1962, str. 659—682.)

Autor se zabývá přehodnocením metodologických základů uskutečňovaným západoněmeckou historiografií po r. 1945. Předchází historiografie, formující se v duchu tradic Rankeho a do r. 1945 plně převládající v Německu, ignorovala hlvně síly společnosti a zákonitosti společenského vývoje. Sama byla těsně spjata se zájmy německého imperialismu a fašismu. Tzv. revise v historiografii po r. 1945 se opírá o přejímání některých Burckhardtových názorů a o využívání zkušeností historiografické revise po r. 1918. Burckhardt uspokojoval požadavky německých historiků především proto, že nebyl těsně spjat s politikou Bismarcka, že vyzvedl nové ar-

gumenty proti revolučním idejím a ztotožnil slabiny kapitalismu s nedostatky demokracie.

Poté se autor zabývá etapami vývoje revise v bonnském státě, úsilím o změnu především těch představ, které byly bezprostředně namířeny proti Západu. Revise německé historiografie se rozšiřuje také na vztah k západní filosofii; lze pozorovat více umírněnosti ve vztahu k anglo-americkému pozitivismu a presentismu. Ale stoupcí Rankovy koncepce, jako G. Ritter, odstraňují z presentismu poslední prvky

liberalismu. Ranke je interpretován jako představitel presentismu v historii.

Současně ovšem se projevují tendence, namířené proti tradici Rankeho školy. Jejich uskutečňovatelé se opírají na jedné straně o americkou sociologii, na druhé straně o zkušenost z boje německých buržoasních humanitních věd proti marxismu. Ale i tato historiografie popírá zákonitost historického vývoje. Vcelku nelze hledat zásadní rozdíly mezi oběma proudy. Oba slouží apologetice existující bonnské společnosti a státu.

O. Záhora

BIBLIOGRAFICKÝ PREHLAD KNIŽNEJ FILOZOFICKEJ TVORBY V ČSSR ROKU 1962

DIELA K. MARXA, F. ENGELSA
A V. I. LENINA

Marx K. — Engels B., *Manifest Komunistické strany*. Praha, MF. 144 s.

Marx K. — Engels F., *O náboženstve*. Bratislava, SVPL. 365 s.

Marx K. — Engels B., *Spisy II*. Praha NPL. 832 s.

Marx K. — Engels B., *Spisy 12*. Praha, NPL. 871 s.

Engels F., *Anti-Dühring*. (Prevrat pána Dühringa vo vede). Bratislava, VPL. 390 s., 2. vyd.

Engels F., *Pôvod rodiny, súkromného vlastníctva a štátu*. Bratislava, VPL. 180 s., 3. vyd.

Engels F., *Vývin socializmu od utópie k vede*. Bratislava, VPL. 98 s., 2. vyd.

Lenin V. I., *Čo robiť?* Bratislava, VPL. 215 s.

Lenin V. I., *Krok vpred, dva kroky nazad*. Bratislava, VPL. 247 s., 2. vyd.

Lenin V. I., *O kultuře a umění*. Praha, NPL. 648 s., 2. vyd.

Lenin V. I., *Nové dokumenty (1917—1923)*. Bratislava, VPL. 410 s.

Lenin V. I., *O pražské konferenci*. Praha, SNPL. 188 s.

Lenin V. I., *O programu strany*. Praha, NPL. 571 s.

Lenin V. I., *Spisy*, zv. 1. Bratislava, SVPL. 493 s., 3. vyd.

Lenin V. I. — Marx K. — Engels B., *Tři zdroje a tři součásti marxismu*. Praha, NPL. 84 s., 4. vyd.

DEJINY FILOZOFIE

Kovály P., *Americký personalismus*. Příspěvek k rozboru krize současného buržoasního myšlení. Praha, NČSAV. 292 s.

Nový L., *Filosofie T. G. Masaryka*. Praha, SPN. 130 s.

Riedel G., *Ludwik Feuerbach a mladý Marx*. Praha, SPN. 278 s.

Smetana A., *Sebrané spisy II*. Praha, NČSAV. 300 s., 2. vyd.

Vidmanová-Schmidtová A., *Burleyovy životy starých filosofů a jejich české překlady*. Praha, NČSAV. 116 s.

*

Dějiny filosofie IV. Praha, NPL. 583 s. (z rušt.)

Mehring F., *Život Karla Marxe*. Praha, NPL. 684 s. (z nem.)